

הצקה מקוונת

כתב: שמעון ניסים

במהלך העשור האחרון טכנולוגית האינטרנט הובילה למהפכה תרבותית. התפיסה הרווחת הינה שהאינטרנט אינו נחלתם הבלעדית של אנשי מחשבים ואקדמיה והשימוש בו התרחב למימדים עצומים למעלה מכל אמצעי תקשורת אחר. כמו כן, בעידן של טכנולוגיה מתקדמת המשלבת אוטוסטראדות של מידע, האינטרנט נתפס על ידי מחנכים ככלי הכרחי עבור ילדים ונוער. לצד הרווחים הטמונים ברשת האינטרנט, הן מבחינה פסיכולוגית-חברתית והן מבחינה לימודית, לא ניתן להתעלם מן הצדדים האפלים שברשת. הנגישות הגבוהה לטכנולוגיה והידע הרחב בתחום בקרב ילדים ומתבגרים מאפשרים "הצקה מקוונת" (cyber bullying) אשר ניתנת להגדרה כשליחה או קבלה של טקסט או תמונה פוגעים או מזיקים, ברשת האינטרנט או ברשת דיגיטאלית אחרת. נראה כי ההצקה המסורתית, במציאות, עוברת מחצר בית הספר אל החיים בבית ובכל מקום מקוון אחר.

אפיון המושג הצקה מקוונת

המושג "הצקה מקוונת" כולל מספר היבטים: ראשית, הצקה מקוונת יכולה להופיע במגוון צורות ברשת האינטרנט והטלפון הנייד הכוללות: התגרות, הטרדות, התחזות, התחקות לא רצויה אחרי המשתמש, השמצות, ואיומים.

שנית, הצקה מקוונת עשויה להתבצע באמצעות דואר אלקטרוני, חדרי צ'ט, תוכנת מסרים מידיים, שירות מסרים קצרים (SMS) אתרי אינטרנט ובלוגים ("יומני רשת").

בדומה לתופעת ההצקה המסורתית, תופעת ההצקה המקוונת הינה תופעה החוצה תרבויות. בקנדה, נמצא כי רבע מהמתבגרים המשתמשים באינטרנט נחשפו למסרים פוגעים. כשנה מאוחר יותר נמצא בבריטניה, שכל מתבגר רביעי נחשף להצקה מקוונת. באותה שנה, בארצות הברית, נמצא כי שלישי מהמתבגרים חווים הצקות מקוונות מסוגים שונים.

הצקה מקוונת מצד קבוצת השווים בישראל

תופעת ההצקה המקוונת אשר מתבצעת בקרב קבוצת השווים מוכרת גם בישראל, הן ברמה הארצית והן ברמה המקומית. חוקר עבירות מחשב במשטרה מספר על אתרים ופורומים של בתי הספר באזור הדרום, שבאמצעותם פוגעים המתבגרים אחד בשני. מעבר להפצת השמועות בכתב, ישנה פגיעה חמורה יותר כאשר מופצות תמונות בלתי מחמיאות או עיבודים בתוכנת Photoshop של המתבגרים והמתבגרות, לדוגמה, באחד המקרים פרסמו מתבגרים מבאר-שבע תמונה של חברתם לכיתה בת ה-14 וחצי, כאשר הוצמד לה הכיתוב "היא מופקרת".

האם מקרים של הצקה מקוונת מובילים לפגיעה פיזית כמו במקרים של הצקה רגילה?
נראה שכן. פרסום בלתי מחמיא באתר אינטרנט הוביל לתוצאות עגומות עבור סטומי מיטרי, נערה בת 11, שנרצחה בבית ספרה בצפון יפן על ידי חברתה לכיתה. על פי הפרסום "גרונה של סטומי שוסף באכזריות על ידי חברתה לכיתה שסיפרה לחוקרים כי עשתה זאת בתגובה להערות פוגעות שסטומי, הנרצחת, פרסמה עליה באתר אינטרנט ובחדרי הצ'אט שבהן נהגו לגלוש".

פרשה נוספת, בישראל, המערבת הצקה מקוונת נגמרה בניסיון דקירה. מחקירת הפרשה עולה כי שני נערים בני 16 מהצפון התכתבו בתוכנת איי-סי-קיו (icq) כאשר אחד מהם כינה את אביו של חברו "חולה נפש". הנער הפגוע מיהר לבית חברו ולפי החשד איים עליו בסכין והכה אותו. למרבה המזל, אביו של הנער המותקף הפריד בין הנצים והזעיק את המשטרה. הנער החשוד בתקיפה נעצר, כשסכין בידיו.

האם מתקיימים הבדלים בין המינים כאשר הצקה מקוונת?

ניתן להבחין כבר מגיל בית הספר היסודי שהאינטראקציה בין בנים ובין בנות שונה וקיימים גבולות ברורים בקשר לדרך שבה אמורה לפעול כל קבוצה מגדרית. מבחינת מידת התוקפנות, נמצא כי בנים תקיפים יותר מבנות בהיכנסם לקבוצות, ואילו בנות קשובות יותר לחברות חדשות בקבוצה. כמו כן, קיים הבדל בצורות התוקפנות. בנים נוטים יותר להצקה פיזית ובנות נוטות יותר להצקה מילולית ולהפצת שמועות שמטרתן ליצור חרם חברתי.

היות ותופעת ההצקה המקוונת הינה חדשה יחסית, מספר מצומצם של מחקרים בחנו הבדלים מגדריים בהקשר להצקה מקוונת. מחקר שבדק את הקשר בין התנהגות מציקה לבין מין הקורבן העלה ממצאים לפיהם בנות חוות יותר הצקה מבנים.

עם זאת, מחקר נוסף מצא כי אין הבדלים בין מספר הבנים והבנות שחוו הצקה. ככל הנראה יש צורך במחקרים נוספים בתחום ובהגדרה זהה למונח ההצקה במחקרים השונים. במחקר שנערך בקנדה נמצא כי מצד הקורבן המותקף אין הבדל בין המינים. כ- 25% אחוזים מהבנים וכ- 26% מהבנות חוו הצקה מקוונת. בנוסף, נמצא כי בקרב הבנים 22% לקחו חלק בהצקה מקוונת ובקרב הבנות 12%. ממצא זה סותר את ההנחה לפיה בנות מעדיפות, יותר מבנים, להשתמש באמצעי תקשורת כלשהו כמו: דוא"ל, חדרי צ'ט ועוד על מנת להציק למישהו.

עם זאת, יש להתייחס לממצאים אלו בזירות היות ובמחקרים הללו נעשה שימוש בשאלוני דיווח עצמי, דבר אשר עלול להשפיע על תשובות הנשאלים והמרכיב האנונימי שבהצקה מקוונת מקשה על ההתחקות אחרי התוקפן. יתרה מכך, נמצא כי רבים מקורבנות ההצקה המקוונת נמנעים מלדווח על כך.

כיצד נוכל לשמור על ילדנו?

נראה כי האינטרנט הופך למדיום מרכזי בחיי הילדים והוא בעל השפעות חיוביות, אך לצד אלו קיימים גם סיכונים והשפעות שליליות. ניתן להסתכל על האינטרנט כעל עיר גדולה שכוללת ספריות ציבוריות, אתרי תרבות, מקומות מפגש חברתיים וכדומה, אך לצד אלה קיימים גם סמטאות חשוכות ורחובות אפלים. כפי שלא היינו נותנים לילדנו להסתובב בעיר ללא שנדע לאן הוא הולך ומתי הוא חוזר, כך לא ניתן לילדנו להשתמש באינטרנט ללא בקרה, ואל לנו לחשוש מפגיעה בפרטיותו של הילד.

על מנת לשמור על ילדינו מפני השפעותיו המזיקות של האינטרנט יש לנקוט במספר אמצעי זהירות:

1. יש לקיים פעילות הסברה בתחום גלישה בטוחה ולהגדיר כללים ברורים בכל הקשור לשימוש באינטרנט.
2. יש לוודא שהמחשב ימוקם במקום שיאפשר בקרה מצד ההורים אודות התכנים אליהם נחשף הילד.
3. יש לעקוב אחר התכנים אליהם הילד נחשף בעת שימוש באינטרנט. חשוב להשתדל ולעשות זאת באופן גלוי, לא מאיים ומכבד את פרטיותו ורצונו של הילד.
4. יש להגביל את מספר השעות בהם הילד גולש באינטרנט.
5. ניתן להשתמש בעזרים טכניים שנועדו לסייע להורים שנמצאים במצוקת פיקוח בכדי למנוע נגישות לאתרים בלתי רצויים.
6. יש להיות ערים לסימני אזהרה או מצוקה אצל הילד. אם משהו לא כשורה ולא מצוי מתרחש בשימוש שלהם בטכנולוגיה. למשל: הסתגרות, הימנעות מחברים, דאגה, אדישות, התחמקות לא אופיינית משאלות ודאגה לשלומן, אובססיה לשימוש ברשת, או לחילופין, הימנעות משימוש, הם סימנים לכך שהילד עלול להיות פוגע או נפגע בפגיעה מקוונת.

קישורים:

אינטרנט וילדים- הצד האפל של הרשת:

<http://www.reader.co.il/article/45481/%D7%90%D7%99%D7%A0%D7%98%D7%A8%D7%A0%D7%98-%D7%95%D7%99%D7%9C%D7%93%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%A6%D7%93-%D7%94%D7%90%D7%A4%D7%9C-%D7%A9%D7%9C-%D7%94%D7%A8%D7%A9%D7%AA>

טיפים להורים - כיצד להימנע ולהגיב לפגיעה מקוונת:

http://ianethics.com/?page_id=2198

